

УДК: 342.1

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.79.2.12>

ПРИХОВУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ ПОСАДОВОЮ (СЛУЖБОВОЮ) ОСОБОЮ: ОЗНАКИ ТА ФОРМИ

Ліховіцький Я.О.,
*доктор юридичних наук, проф.,
проф. кафедри кримінального права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8537-2676>
e-mail: lihovickiy.jo@gmail.com,*

Довба Т.В.,
*студент 2 курсу магістратури
юридичного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

Ліховіцький Я.О., Довба Т.В. Приховування адміністративного правопорушення посадовою (службовою) особою: ознаки та форми.

Адміністративні правопорушення – це правопорушення, які можуть виникати в різних сферах діяльності та пов’язані з діями посадових та службових осіб. Зазначені дії можуть мати негативні наслідки для громадськості, порушуючи принципи законності, прозорості та відповідальності. В статті проведено глибокий аналіз явища приховування адміністративного правопорушення посадовими (службовими) особами та з’ясовано його вплив на правову систему та суспільство в цілому.

Значення проблеми полягає в тому, що посадові (службові) особи, які зобов’язані діяти в інтересах громадськості та дотримуватися закону, можуть приховувати свої протиправні дії або бездіяльність. Така практика порушує основні принципи демократії, правової державності та впливає на рівень довіри громадян до державних органів та установ. У статті ретельно розглянуто причини, які сприяють приховуванню правопорушень, а також можливі наслідки для суспільства.

Для ефективної боротьби з приховуванням адміністративних правопорушень необхідно здійснити комплексний аналіз проблеми та визначити шляхи протидії цьому явищу. У статті досліджуються різні підходи до забезпечення відповідальності посадових осіб та розвитку системи контролю за їх діями. Автори звертають увагу на необхідність створення ефективних механізмів контролю та нагляду, що допоможуть уникнути безкарності владних структур та забезпечити справедливе застосування права.

Усі аспекти, що досліджуються в статті, мають на меті сприяти розвитку правової культури, зміцненню довіри до державних органів та забезпеченню прозорості та законності в суспільстві. Автори статті надають рекомендації щодо покращення механізмів виявлення та притягнення до відповідальності посадових осіб за приховування правопорушень. Це допоможе забезпечити більш ефективну роботу державних структур, підвищити якість правосуддя та зміцнити довіру громадян до держави.

Ключові слова: адміністративне правопорушення, посадові особи, службові особи, приховування, прозорість, відповідальність, довіра, правова система, демократія, безкарність, нагляд та контроль, правова культура.

Likhovitskyu Ya., Dovba T. Concealment of administrative offenses by public officials: indicators and forms.

Administrative offenses are offenses that can arise in various areas of activity involving public officials. These actions may have negative consequences for the public, undermining the principles of

legality, transparency, and accountability. The article provides an in-depth analysis of the phenomenon of concealing administrative offenses by public officials and explores its impact on the legal system and society as a whole.

The essence of the problem lies in the fact that public officials, who are obligated to act in the public interest and comply with the law, may conceal their wrongful acts or offenses. Such practices violate the fundamental principles of democracy and the rule of law, affecting the level of trust citizens have in government authorities and institutions. The article thoroughly examines the reasons that contribute to concealing offenses and also explores potential consequences for society.

To effectively combat the concealment of administrative offenses, it is necessary to conduct a comprehensive analysis of the problem and identify ways to counteract this phenomenon. The article investigates various approaches to ensuring accountability for public officials and developing a system of control over their actions. The authors emphasize the need to create effective mechanisms of oversight and supervision, which will help prevent impunity within governmental structures and ensure the fair application of the law.

All aspects explored in the article aim to promote the development of a legal culture, strengthen trust in government institutions, and ensure transparency and legality within society. The authors provide recommendations for improving mechanisms to detect and hold public officials accountable for concealing offenses. This will facilitate more effective functioning of state structures, enhance the quality of justice, and reinforce citizens' trust in their government.

Key words: administrative offenses, public officials, concealment, transparency, accountability, trust, legal system, democracy, impunity, oversight and supervision, legal culture.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Правовим проблемам приховування корупційних злочинів присвячена значна кількість наукових робіт. Проте дослідження теоретичних уявлень про приховування адміністративних правопорушень показало, що була і залишається досить велика кількість спірних чи взагалі невіршених питань, особливо це стосується її кваліфікації.

Приховування адміністративного правопорушення посадовою та службовою особою впливає на ефективність правової системи та довіру громадян до державних органів. Посадові особи мають велику відповідальність перед суспільством та зобов'язані діяти в інтересах громадськості, дотримуючись закону та принципів прозорості. Однак, відмінності виконавчої влади, відсутність ефективних механізмів контролю та недостатня відповідальність можуть сприяти зловживанню та недодержанню законодавства.

Враховуючи важливість дотримання принципів правової держави та довіри громадськості до державних структур, необхідно провести аналіз цієї проблеми та знайти шляхи протидії приховуванню адміністративних правопорушень посадовими особами. Ефективні контрольні механізми та відповідальність за недодержання закону мають бути визначені для забезпечення прозорості, рівності перед законом і дотримання прав громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку фундаментальних питань поняття та відповідальності за приховування правопорушення (кримінального) внесли Абакіна-Пілявська Л.М., Баймурзин Г.І., Беніцький А.С., Бушуєв І.А., Вереша Г.Б., Віттенберг Р.В., Гелашвілі В.С., Гришаєв П.І., Зарубін А.В., Євдокимов П.К., Ковальов М.І., Косякова Н.А., Лемешко О.М., Лень В.В., Макаров А.Д., Новицький Г.В., Семикіна О.І., Хабібুলлін М.Х., та інші науковці. Водночас, незважаючи на значний масив наукових досліджень, чимало аспектів цієї проблеми залишаються гостро дискусійними та такими, що потребують комплексного дослідження

Постановка завдання. Мета дослідження полягає в теоретичному аналізі проблеми приховування адміністративних правопорушень посадовими або службовими особами. Основне завдання дослідження – визначення механізмів приховування, аналіз причин, що сприяють цьому явищу, а також розгляд можливих заходів із запобігання та боротьби з приховуванням правопорушень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Посадові (службові) особи мають особливу відповідальність перед суспільством, оскільки вони обіймають публічні посади та виконують важливі функції у державних та муніципальних структурах. Приховування адміністративного правопорушення посадовими (службовими) особами ставить під загрозу довіру до влади та правосуддя.

У статті 2 Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» зазначено, що посадовою особою місцевого самоврядування є особа, яка працює в органах місцевого самовря-

дування, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету [1].

У примітці до статті 364 Кримінального кодексу України визначено, що службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на державних чи комунальних підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною особою підприємства, установи, організації [2].

З вище проведеного аналізу можемо зробити висновок, що посадова особа – це особа, уповноважена на виконання функцій держави, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, яка обіймає публічну посаду та має повноваження виконувати владні функції або представляти інтереси держави або місцевого самоврядування. Це можуть бути державні службовці, працівники правоохоронних органів, судді, прокурори, представники муніципальних установ, а також особи, які займають керівні посади в державних та громадських організаціях.

Посадові (службові) особи мають особливу відповідальність перед суспільством, оскільки вони здійснюють владні повноваження та приймають рішення, які можуть впливати на життя громадян та розвиток держави. Вони повинні діяти в інтересах громадськості та дотримуватися закону та етичних стандартів у своїй діяльності.

Права та обов'язки посадових та службових осіб регулюються законодавством України, а також етичними нормами, які передбачають зобов'язання діяти з прозорістю, безупинністю, компетентністю та безпристрасністю. Вони підлягають державному контролю та звітності перед суспільством за свою діяльність і прийняті рішення.

У разі, якщо посадова (службова) особа порушує закони або недостойно поводить себе у виконанні своїх обов'язків, можуть бути застосовані відповідні санкції, як адміністративні, так і кримінальні, залежно від ступеню вчиненого правопорушення. Важливо, щоб посадові особи служили на благо громадськості і діяли в рамках закону та правових норм.

Також, слід відмітити, що службова особа наділена певним обсягом повноважень, і в їх межах має право вчиняти дії, що породжують, змінюють або припиняють конкретні правовідносини (наприклад, право прийняття та звільнення працівників, застосування дисциплінарних чи адміністративних стягнень, на видання чи не видання тих чи інших розпорядчих документів тощо) [3].

Адміністративне правопорушення визнається вчиненим умисно, коли особа, яка його вчинила, усвідомлювала протиправний характер своєї дії чи бездіяльності, передбачала її шкідливі наслідки і бажала їх або свідомо допускала настання цих наслідків. Усвідомлення протиправного характеру діяння і передбачення шкідливих наслідків становлять інтелектуальні ознаки умислу, а бажання або свідоме допущення наслідків – вольову ознаку.

Приховування адміністративних правопорушень можна описати як умисне діяння посадових або службових осіб з метою ухилення від відповідальності за свої дії або невиконання своїх обов'язків. Це може включати приховування інформації, знищення доказів, спотворення фактів, неправомірне використання владних повноважень або будь-які інші дії, спрямовані на уникнення відповідальності.

Ковальов М.І. у своїй праці зазначав, що «приховування кримінального правопорушення може мати прояв у формі бездіяльності, шляхом пасивної поведінки. Як приклад наводилася бездіяльність посадової особи, на яку покладалася службовий обов'язок сприяти розкриттю кримінальних правопорушень» [4, с. 16]

Щодо визначення характерних ознак приховування адміністративних правопорушень то такими вважаються: суспільно-небезпечні дії або бездіяльність особи, суспільно небезпечні наслідки, причинний зв'язок між діями та наслідками, спосіб, час, місце, обстановка, засоби вчинення кримінального правопорушення. Враховуючи, що склад розглядуваного правопорушення належить до формального, то встановлення тільки такої ознаки як суспільно-небезпечне діяння (являє собою власне і приховування правопорушення) є обов'язковим для визнання протиправної дії чи бездіяльності закінченою [5, с. 133].

Відповідальність за бездіяльність, за загальним правилом, настає тоді, коли на особу покладено обов'язок запобігти настанню протиправних наслідків. Таке зобов'язання може впливати з приписів закону чи іншого нормативного акту, посадової інструкції [6, с. 91–93].

Слід відмітити інструмент у правовому полі, як Кодекс доброчесності поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави, органів влади Автономної Республіки Крим або органів місцевого самоврядування – це документ, який встановлює загальні вимоги до поведінки таких осіб у своїй службовій та позаслужбовій діяльності. Кодекс має на мету забезпечити доброчесність, неупередженість та ефективність діяльності суб'єктів доброчесної поведінки, а також зміцнити їх авторитет та репутацію в очах громадськості. Кодекс базується на нормах Конституції України, антикорупційного законодавства України, рекомендаціях ООН та Ради Європи, а також інших нормативно-правових актах.

Кодекс визначає принципи доброчесної поведінки, якими мають керуватись суб'єкти доброчесної поведінки. До таких принципів належать: законність, добросовісність, прозорість, відкритість, об'єктивність, незалежність, професіоналізм, відповідальність, лояльність, справедливість, чесність, сумлінність, неприйняття корупції. Кодекс також встановлює загальні вимоги до поведінки суб'єктів доброчесної поведінки у різних ситуаціях, таких як: виконання службових (посадових) обов'язків; спілкування з громадянами та іншими особами; участь у політичних та громадських діяльностях; отримання подарунків та інших матеріальних вигод; виявлення конфлікту інтересів; запобігання корупційним діям; забезпечення конфіденційності інформації; дотримання моральних норм та етичних цінностей.

Кодекс передбачає санкції за порушення норм поведінки суб'єктами доброчесної поведінки. Залежно від характеру та наслідків порушення, можуть застосовуватися такі види санкцій: попередження, догана, зниження посадового окладу (ставки заробітної плати), позбавлення посадового звання (спеціального звання), звільнення з посади (служби), припинення повноважень. Крім того, порушники можуть нести дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову або кримінальну відповідальність за свої дії або бездіяльність [7].

Пропонуємо розглянути форми приховування адміністративного правопорушення:

1. Однією з найпоширеніших форм приховування адміністративних правопорушень є **ухилення посадових осіб від відповідальності за свої дії**. Це може виявлятися у тому, що посадовці уникають звітності за свою роботу, приховують інформацію про свої дії або намагаються перекласти вину на інших. В результаті, їхні правопорушення залишаються безкарними, що негативно впливає на довіру громадян до владних структур.

Ця форма приховування може мати серйозні наслідки для суспільства. Ухилення від відповідальності призводить до відчуття безкарності у посадовців, які знають, що їхні дії залишаються без належного реагування. Це може спонукати їх до зловживань та корупції, оскільки вони відчують себе захищеними від покарання.

Для запобігання цій формі приховування, важливо впроваджувати ефективні механізми контролю та нагляду за діями посадових осіб. Аудити, перевірки та регулярне звітування допомагають забезпечити прозорість та відповідальність у діях державних службовців [8, с. 90–111].

2. Ще однією формою приховування адміністративного правопорушення є **сприяння посадовою особою іншим особам у приховуванні їхніх недійсних дій або порушень**. Це може включати допомогу у фальсифікації документів, затримання інформації, що може розкрити правопорушення, або уникнення звернення до правоохоронних органів для розслідування.

Таке сприяння з боку посадовців ускладнює виявлення і розслідування правопорушень, тим самим сприяючи безкарності винних осіб. Ця форма приховування стає особливо небезпечною, коли декілька посадових осіб діють разом, щоб приховати правопорушення, що може викликати серйозний дисбаланс у правосудді та спричинити негативні наслідки для громадської довіри до влади.

Для боротьби з цією формою приховування, важливо створити механізми для захисту свідків і співробітників, які готові співпрацювати з правоохоронними органами та звільняти їх від можливих наслідків за розкриття правопорушень [8, с. 90–111].

3. **Фальсифікація документів або інформації** – це ще один поширений метод приховування адміністративного правопорушення. Посадовці можуть змінювати або підробляти документи, що містять інформацію про їхні дії, з метою зниження або уникнення відповідальності.

Фальсифікація документів може мати серйозні наслідки для осіб, проти яких спрямовані адміністративні заходи, а також для довіри громадськості до влади. Це може призвести до не-

справедливого застосування санкцій або навіть до збільшення кількості правопорушень через недієвий контроль.

Для боротьби з цією формою приховування, необхідно забезпечити високий стандарт безпеки та захисту документів, які містять інформацію про адміністративні правопорушення. Також слід проводити перевірки та аудит правопорушень для виявлення фактів фальсифікації та вживати належних заходів щодо притягнення винних осіб до відповідальності [8, с. 90–111].

Висновки з проведеного дослідження. Узагальнення наукових підходів до розкриття сутності досліджуваних понять дало змогу окреслити власне бачення щодо обґрунтування питання приховування адміністративних правопорушень посадовими та службовими особами. Воно може мати широкий спектр наслідків, від негативних впливів на конкретні справи до загальних наслідків для держави та її громадян.

По-перше, приховування правопорушень з боку посадових осіб може призвести до безкарності та не понесення відповідальності за їхні дії. Це може створити погані передумови для корупції та зловживання владою, оскільки посадовці знають, що можуть уникнути відповідальності за свої незаконні дії. В такому випадку, держава може стати «беззаконною» для окремих посадовців, що загрожує демократичним цінностям та руху до правової держави.

По-друге, приховування правопорушень може підірвати довіру громадян до державних органів та інституцій. Громадяни сподіваються, що посадові особи будуть діяти в інтересах суспільства та будуть дотримуватися закону. Але коли громадяни переконуються у тому, що представники влади приховують або навіть підтримують правопорушення, це призводить до втрати довіри та почуття безпорадності.

По-третє, приховування правопорушень може сприяти зростанню корупції та зловживань владою. Коли посадовці знають, що вони можуть уникнути відповідальності за свої дії, вони можуть почувати себе непокараними і зловживати своїм статусом та повноваженнями для отримання неправомірних вигод або хабарів. Це може значно зашкодити економіці, руйнуючи довіру до державних структур та інвестиційних клімату.

Шляхи протидії приховуванню адміністративних правопорушень посадовими (службовими) особами полягають у впровадженні ефективних механізмів контролю та нагляду, створенні прозорих процедур розслідування та покарання, а також у заохоченні співпраці громадян та залученні громадськості до процесу забезпечення дотримання права.

Посадові (службові) особи повинні бути свідомі своєї відповідальності перед суспільством та розуміти, що приховування правопорушень несе за собою серйозні наслідки. Державні структури повинні створювати систему перевірок, щоб забезпечити чесність та прозорість дій посадових осіб. Важливо надавати можливість свідкам правопорушень діяти без страху та сприяти їхньому захисту.

Крім того, необхідно підвищувати етичний рівень посадовців через спеціальні тренінги та інструктажі щодо додержання принципів правової держави та забезпечення дотримання закону. Тільки за умови спільних зусиль громадян та посадових осіб можна досягти прозорості, довіри та додержання права, що є основою стабільності та розвитку суспільства.

Список використаних джерел:

1. «Про службу в органах місцевого самоврядування» Закон України від 07.06.2001 № 2493-ІІ. *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 33, ст. 175.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 13.07.2023).
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст. 131.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 13.07.2023).
3. Майданевич Г.А. Посадові особи як суб'єкти адміністративної відповідальності за порушення законодавства у сфері використання та охорони природних ресурсів. *Юридичний науковий електронний журнал.* № 1/2018. URL: http://lsej.org.ua/1_2018/32.pdf (дата звернення: 11.07.2023).
4. Ковалев М.И. Уголовная ответственность за укрывательство преступлений по советскому уголовному праву: *дисс. на соискание уч. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовноисполнительное право.* М. 1952.

5. Кримінальне право України. Загальна частина: підруч. для студ. юрид. вузів і ф-тів. / Г.В. Андрусів, П.П. Андрушко, В.О. Беньківський та ін. К. Юрінком Інтер. 200, 506 с.
6. Лазаренко В. Історія виникнення та розвитку кримінальної відповідальності за приховування злочину: *матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Основні напрямки реформування законодавства України в умовах розбудови демократичної держави»* (м. Харків, 24-25 грудня 2010 р., Асоціація аспірантів-юристів). Харків. 2010. С. 91–93.
7. Кодекс добросовісності поведінки осіб, уповноважених на виконання функцій держави, органів влади АР Крим або органів місцевого самоврядування. Нормативно-правова база Міністерства Юстиції України. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4788 (дата звернення: 17.07.2023).
8. Лазаренко В. Кримінальна відповідальність за приховування злочину у законодавстві країн Європи та США. *Art and Science. Multilingual scientific journal*. 2021. № 4. С. 99–111.
9. Белов Д.М., Швед І.І., Белова М.В. Правоохоронна функція держави: роль та місце органів прокуратури. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 76(2). Ч. 2. 2023. С. 13–20.
10. Легеза Є.О., Белов Д.М., Деякі особливості правового регулювання статусу Державної служби фінансового моніторингу України. *Науковий вісник УжНУ. Серія «Право»*. Випуск 73(5). 2022.
11. Белов Д.М., Белова М.В. Роль та місце інституту адвокатури в механізмі захисту прав і свобод людини і громадянина. *Аналітично-порівняльне право*. № 6. 2022. С. 42–49.